ВЕСЕЛКА
THE RAINBOW
ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

Рік III **Березень 1956** **Ч. 3 (19)**

— Кобзар приїхав! Тарас Григорович Шевченко приїхав! — залунали вигуки.

Ілюстрація П. Холодного до оповідання Н. Лівицької-Холодної на стор. 2-ій.

Леся Українка

НА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА

Колись нашу рідну хату
Темрява вкривала,
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.

Та минав ти, наш Кобзарю,
Чужії пороги,
Орав свою вбогу ниву,
Рідні перелоги.

Гомоніла твоя кобза
Гучною струною,
В кожнім серці одбивалась
Чистою луною.

Спочиваєш ти, наш батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила твоя пісня
Думки на Вкраїні.

Хай же промінь твоїх думок
Поміж нами сяє, —
„Огню іскра великого"
Навік не згасає!

Щоб між нами не вгасало
Проміння величне,
Ти „поставив на сторожі"
Слово твоє вічне.

Ми, як ти, минати будем
Чужії пороги,
Орать будем свої ниви,
Рідні перелоги.

Н. Лівицька-Холодна

БЛАКИТНА КВІТКА

Був тихий і гарячий літній вечір. Сонце зайшло, і природа готувалась до сну. Стихали одна по одній пташки у величезному парку розкішного панського маєтку. В недалекому селі Мосівці люди, потомлені тяжкою працею, одне по одному лягали спати, щоб встигнути хоч трохи відпочити до світанку.

Тільки в багатому панському палаці ніхто не збирався спати. Життя кипіло там весело й нестримно. З розчинених вікон чути було мелодійні звуки музики і радісні голоси та сміх. Дім дідички Вільхівської був знову повний гостей. У великій залі з вікнами на два боки, під звуки домашньої оркестри, танцювали одягнені за останньою модою пані й пани. В бічних сальонах грали в карти.

Раптом серед гостей залунали голосні вигуки:

— Приїхав! Приїхав!

— Хто приїхав?

— Кобзар приїхав! — галасувала молодь. — Тарас Григорович Шевченко приїхав!

Чутка про приїзд молодого поета вихром облетіла дві сотки гостей і викликала в усіх бажання якнайшвидше його побачити. Молодь оточила його з усіх боків і радісно вітала.

Тараса Григоровича не змішала ця галаслива зустріч. Він уже звик до успіхів, до слави. В Петербурзі він кілька років обертався в колі високоосвічених і талановитих людей, учився, одержував медалі й признання за свої праці в

Академії Мистецтв, а його дві книжки, „Кобзар" і „Гайдамаки", розійшлися по всій Україні. Скрізь їх читали, вчили його вірші напам'ять, деклямували.

Шевченка привіз до дідички Вільхівської, на гаряче її прохання, український поет Євген Гребінка. Тепер він стояв збоку і задоволено усміхався, дивлячись, як радісно зустрічають його приятеля.

Тарас Григорович приязно відповідав на привітання, усміхаючись доброю, веселою усмішкою. Це був молодий чоловік середній на зріст і приємної зовнішности, з розумними сірими очима, що ніби роз'яснювали якимсь внутрішнім світлом його обличчя. Він був добре вдягнений, гарно тан-

цював і добре знав російську та французьку мови. Вони обидві панували в той час у панських родинах України. І в цей вечір навколо Тараса Григоровича лунали майже виключно ці дві мови. Тільки зрідка хтонебудь, щоб приподобатись поетові, казав кілька слів по-українському. Його вірші вже почали будити в серцях помосковлених українських панів приспану любов до поневоленої батьківщини.

Тараса Григоровича забрали в один з бічних сальонів і, як завжди, почали просити, щоб продеклямував щось із своїх віршів. Особливо палко просила чарівна молоденька пані з блакитними очима в розкішній бальовій сукні, прикрашеній блакитними квітами.

Тарас Григорович не дав себе довго просити. Він любив і вмів деклямувати. Приємним схвильованим голосом почав читати з пам'яти свої чудові вірші. Присутні слухали, затаївши дихання. З найбільшим захопленням слухала молода пані з блакитними очима. Скінчивши деклямувати, Тарас Григорович жартома попрохав собі в нагороду блакитну квітку, одну з тих, що прикрашали сукню красуні.

Забава затягнулась далеко за північ. Тарас Григорович танцював, співав, його змушували пити за своє власне здоров'я, його величали, подивляли.

Аж на світанку, втомлений, вирвався він з галасливого товариства і побіг відпочити до парку. Потомились також і гості. Палац поволі стихав. Замовкли звуки музики, веселе товариство розходилось на відпочинок.

А в парку і в селі починало прокидатись життя. Зацьвірінькали птахи, заметушились у зеленій травиці комашки. А на селі селяни-кріпаки брались до своєї щоденної тяжкої праці.

Тарас Григорович вийшов з парку і пішов у поле назустріч пастушкам, що гнали на пашу телят та гусей. В руках у нього була квітка, яку він одержав від блакитноокої красуні. Але він не

думав про неї. Серце його боліло, коли порівнював він в думках життя панського двору і життя села. Там, звідкіля він вийшов, було багатство, безжурність і неробство. Тут, на селі, була нужда і невсипуща праця.

Тарас Григорович знав, що й українські пани були невільниками московської держави, що й вони могли лише мріяти про волю й незалежність України, але вони, принаймні, не знали тієї гіркої біди, що обсіла бідних кріпаків.

„Кругом неправда і неволя", — подумав поет і сумно зідхнув, сідаючи на межі. Погляд його упав на скромну синеньку квіточку, що росла поміж колосками збіжжя.

— Волошка! — прошепотів він зворушено.

Яка ж вона була інша, не така, як та пишна холодна квітка, що служила за прикрасу молодій красуні! Якась рідна, своя! Тарас Григорович ніжно торкнувся устами улюбленої польової квітки.

Потім устав і поволі вернувся до парку. Чоло його було нахмурене, очі дивились гостро й рішучо. В думці повторював він собі знов святу обіцянку — служити своєму бідному народові, віддати йому всі сили, все своє знання, свій талант, своє завзяття.

Тарасові Григоровичу не хотілось іти назад до панського палацу, де йому було приготовлене вигідне ліжко в одній із кімнат. Він ліг на траві під деревом і заснув, стомлений від вражень і думок.

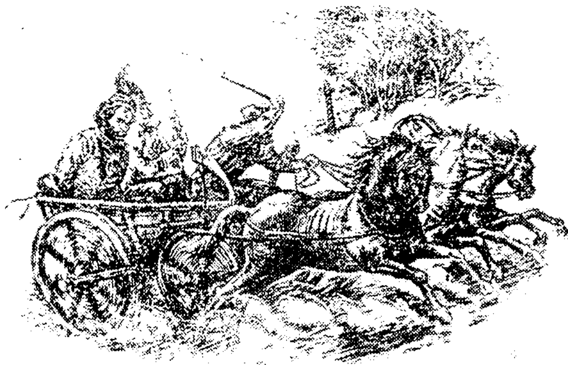
СЕЛО НА УКРАЇНІ

(Уривок з поеми „Княжна")

Село — і серце одпочине.
Село на нашій Україні
Неначе писанка.
Село
Зеленим гаєм поросло,
Цвітуть сади, біліють хати,
А на горі стоять палати,
Неначе диво. А кругом
Широколистії тополі,
А там і ліс, і ліс, і поле,
І сині гори за Дніпром.
Сам Бог витає над селом.

Т. Шевченко

Розповісти бракує слів,
Як волею Тарас радів,
Сміявся і ридав ураз;
Немов зо сну збудивсь Тарас,
Мов з ясним сонцем побратався.
В малярську школу записався,
Картини гарні малював
І вірші теж писати став.
Згадав у віршах давню славу,
Козацьку силу і державу,
Згадав забуту давню волю,
Закопану в могилі в полю,
Зробив велике диво з див:
Народу душу розбудив.
До братньої він кликав згоди,
Взивав ламати перешкоди,
Відважно розривати пута,
Що Україна в них закута.
Він мудру книгу написав
І „Кобзарем" її назвав,

Шевченка везуть на заслання
Картина В. Касяна

У неї вклав він заповіти,
Як українцям треба жити,
Як гартувати душі кволі,
Як вибиватися з неволі.

***

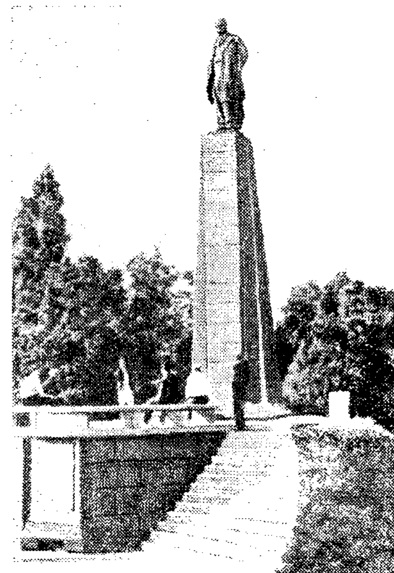
Злякався цар пророчих слів,
Увесь він гнівом закипів,
Що правду смів Тарас писати —
Шевченка наказав спіймати,
Його в кайдани закував
І в чужину глуху, далеку,
В безлюддя, на мороз і спеку
Солдатом у степи заслав.
Минуло десять довгих літ —
Тарас посивів і поблід
Від смутку, від важкої туги
І від ворожої наруги.
Але у серці не змінився,
Катам своїм не покорився
І, хоч душею він терпів,
У ній носив він волі спів.
Як цар умер, його звільнили,
Та жити вже не стало сили,

Шевченко в неволі
Картина І. Їжакевича

Бо всю її поет віддав,
Щоб рідний нарід не пропав,
Щоб не занидів у неволі,
Щоб паном став на власнім полі.
Він щастя, волю і любов,
Палку, гарячу серця кров
Пожертвував за рідну справу
І, хоч умер на чужині,
Зате у рідній стороні
Він заслужив безсмертну славу.
І там, на Канівській горі,
Де грають води у Дніпрі,
Де береги, ліси і кручі,
Де чути, як реве ревучий,
І де лани широкополі,
Спочив поет краси і волі.

За *Ю. Ш.*
Михайло Маморський

Пам'ятник на могилі Шевченка
Фото

ШЛЯХ ДО СЛАВИ

Т. Шевченко
Автопортрет

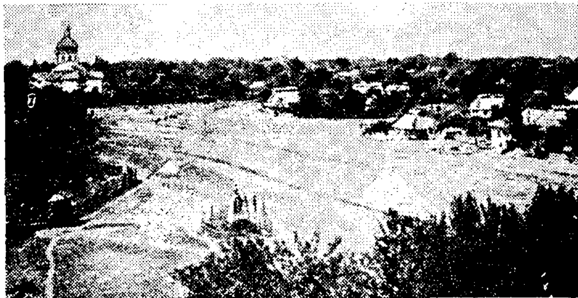
Чи кожне, діти, знає з вас,
Як жив Кобзар Тарас?

***

Він уродився в Україні,
У Моринцях, в сільській хатині,
А у Кирилівці зростав,
Аж поки юнаком не став.
Тарас убога був дитина,
Убога вся була родина,
Не вільні люди-козаки,
А тільки панські кріпаки.
Як мав Тарасик дев'ять літ,
Матуся кинула цей світ:
Її ще молоду в могилу
Кріпацьке лихо положило.
І батько ліг у домовину,
Лишив Тараса-сиротину.

***

Зостався хлопець без опіки,
Зосталось горе з ним велике,
Та він не піддававсь сльозам,
Із лихом сміло бився сам:
Поміж людей ходив-просив,
Щоб хто добра його навчив.

Село Кирилівка
Фото

Любив він дуже малювати,
Тож маляра пішов шукати,
Та пан учитися не дав,
У панський двір Тараса взяв.
В дворі хлопчина був слугою,
То в кухні, то в передпокою.
Та рисувати не лишив,
Хоч пан і сердився і бив.
І пан подумав: „Хлопець здібний,
Та й і мені маляр потрібний —
На маляра нехай учиться,
Мені він потім пригодиться!"
І вчився в малярів Тарас,
Хоч гірко бідував не раз.

Дідусь розказує Тарасові про минуле
Ілюстрація П. Андрусева

Ось Петербург, царів столиця!
Сюди, немов бездомна птиця,
Замандрував юнак Тарас.
До нього на короткий час
Ласкава тут всміхнулась доля:
Скінчилася його неволя.
Між статуй кам'яних богів
У парку раз його зустрів
Іван Сошенко з Богуслава.
Він був маляр; малярська справа
Йому цікава і близька.
Уздрів малюнки юнака
І похвалив за хист, роботу,
У серце кинув заохоту.
Так стали друзями нараз
Іван Сошенко і Тарас.
Угадували й інші люди,
Що славу той Тарас здобуде,
Що слід йому допомогти
Дійти до ясної мети.
Зібрали гроші, пан узяв
І волю юнакові дав.

Тарас Шевченко

ЩАСЛИВА ЗУСТРІЧ

Тарас Шевченко написав не тільки „Кобзаря", але й драму „Назар Стодоля", та кілька повістей. Друкуємо тут уривок із повісти „Мистець". В цьому уривку розказано, як маляр Іван Сошенко зустрів у парку молодого Тараса, познайомився з ним, полюбив його та заопікувався ним. Колись цю повість прочитаєте повністю і з неї довідаєтеся про визволення Шевченка з кріпацтва, про його науку в Академії Мистецтв і про те, як він став не тільки славним поетом, але й визначним малярем.

Ілюстрація П. Андрусева

Підходячи до того місця, де велику алею перерізує поперечна, я трохи-трохи не спіткнувся на живу людину в брудному бавовняному халаті: вона сиділа на відрі, саме проти статуї Сатурна.*

Я зупинився. То був хлопець років на чотирнадцять чи п'ятнадцять; він озирнувся і почав щось ховати в пазуху. Я підійшов ближче до нього і спитав, що він тут пороблює.

— Нічого я не роблю, — відповів він, засоромившись, — на роботу йду, та по дорозі зайшов оце в сад. — Трошки помовчавши, він додав: — Я малював.

— А покажи сюди, — кажу до нього, — що ти там малював.

Він витягнув з пазухи чвертку сірого паперу і боязко подав мені. На папері доволі гарно був нашкіцований Сатурн.

Довго тримав я в руках малюнок та любувався замурзаним обличчям автора. У незугарному та худорлявому обличчі його було щось привабливе, найпаче в очах його, розумних і тихих, наче в дівчинки.

— Чи ти часто ходиш сюди малювати? — спитав я його.

— Щонеділі, — відповів він, — а коли робимо де тут поблизу, то і в будень заходжу.

— Ти вчишся малярства?

— І живопису, — додав він.

— А у кого ж ти в науці?

— У покойового маляра, в Ширяєва.

Я хотів був розпитати в нього ще деякі подробиці, але він узяв відро з жовтою фарбою в одну руку, а в другу жовту ж таки витерту здорово щітку і намірився йти.

— Куди ж ти хапаєшся?

— На роботу, а то я й так уже запізнився; прийде хазяїн, так перепаде мені.

— Зайди до мене в неділю вранці, і коли є в тебе ще які малюнки своєї роботи, то принеси мені показати.

— Добре, прийду. А де ж ви живете?

Я написав йому на його малюнку свою адресу, і ми розійшлися.

***

Тричі тільки бачив я мого нового знайомого, а вже здружився з ним, вже прилип до нього, полюбив його.

За часм приятель мій розповів мені про своє життя. Сумне, журливе оповідання! Він розповів його так просто, ані єдиної риски докору й нарікання! Доки не чув я його сповіді, я міркував собі: яким би робом поліпшити його виховання, а по сповіді — годі було й думати: він був кріпак!

Мене так приголомшила оця сумна новина, що в мене зовсім зникла надія на щось краще. Принаймні з півгодини ми сиділи мовчки. Нарешті, він розбудив мене з мого приголомшення плачем. Я глянув на нього і спитав, чого він плаче.

— Вам прикро, що я...

Він не договорив і залився слізьми.

Як умів, я запевняв його, що — ні, і ми вернулися до мене в господу. По дорозі зустріли ми старого Венеціянова.** Привітавшись, він пильно подивився на мого товариша і, добряче усміхаючись, спитав:

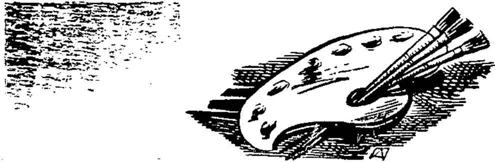
— Чи не буде і з цього мистця?

Я відповів: і так, і не так. Він спитав про причину. Я нишком розказав йому. Старий задумався, міцно стиснув мою руку, і ми розійшлися. Венеціянов своїм поглядом і стиском руки моєї неначе докоряв мені за безнадійність. Я підбадьорився і згадав декого з мистців, учнів і годованців Венеціянова. І мені, правда, невиразно мигнуло щось, ніби та надія на обрії.

---

* Сатурн — назва староримського поганського бога хліборобства.

** Венеціянов — один із мистців, що зайнявся справою визволення Шевченка з кріпацтва.

Т. Шевченко

ВИБІР ГЕТЬМАНА

Ілюстрація П. Андрусева

**У неділеньку у святую,
У досвітнюю годину,
У славному-преславному
Місті Чигирині,
Задзвонили в усі дзвони,
З гармати стріляли,
Превелебную громаду
Докупи скликали.
З святими корогвами
Та з пречесними образами
Народ з попами
З усіх церков на гору йде,
Мов та Божа бджола гуде.
З монастиря святого
У золоті, аж сяє,
Сам архимандрит виходжає,
Акафист читає,
Поклони покладає.
Поважно та тихо
У раннюю пору,
На високу гору
Сходилися полковники.
І військо, як море,
З знаменами, з бунчуками
З лугу виступало
Та на трубах вигравало,
І на горі разом стало.
Замовкли гармати,
Оніміли дзвони,
І громада покладає
Земнії поклони.
Молебствіє архимандрит
Сам на горі править,
Святого Бога просить, хвалить,
Щоб дав їм мудрости дознати,
Гетьмана доброго обрати.
І одногласне, одностайне
Громада вибрала гетьмана —
Преславного Лободу Івана,
Лицаря старого,
Брата військового.
У труби затрубили,
У дзвони задзвонили,
Вдарили з гармати,
Знаменами, бунчуками,
Гетьмана укрили.**

НА ЧУЖИНІ

**Я на гору високую
Виходжу, дивлюся,
І згадую Україну
І згадать боюся.
І там степи, і тут степи,
Та тут не такії:
Руді-руді, аж червоні!
А там — голубії,
Зеленії, мережані
Нивами, ланами,
Високими могилами,
Темними лугами.**

Т. Шевченко

І ВИРІС Я НА ЧУЖИНІ...

**І виріс я на чужині
І сивію в чужому краї:
Та одинокому мені,
Здається, кращого немає
Нічого в Бога, як Дніпро
Та наша славная країна...**

**Між горами старий Дніпро,
Неначе в молоці дитина,
Красується, любується
На всю Україну.**

Т. Шевченко

ЩЕЗЛИ ВЖЕ СНІГИ...

Щезли вже сніги, морози,
На шибках замерзлі сльози —
У садочку поміж віти
Походжає теплий вітер,
Сірі хмари розгортає,
Синє небо замітає.
А з-за хмари Сонце: „Діти,
Вже вам в хаті не сидіти!
Рукавиць вам не носити,
В Вихра ласки не просити!
Як ладнали ви з Зимою
Не скучали тут за мною?

Ілюстрація М. Левицького

Діти кличуть: „Сонце миле!
За тобою ми тужили!
Хоч Зима тут панувала,
Нас у лід не закувала!
Хоч Мороз сердито дмухав,
Та ніхто його не слухав!
Хоч Вітрило в очі віяв,
То нічого нам не вдіяв —
Нас усіх надія гріла,
Що Весна прилине мила,
Вкриє поле квіточками,
Піде в танець з діточками".

Роляник

ПРОЛЕТІЛИ ЖУРАВЛІ

Сніг розтав, і ждані гості
Над ланами вже розкутої землі, —
У блакитній високості
Пролетіли гострокуттям журавлі.*

Пролітали, клекотали,
Мов хвалилися просторам, що вони
Кращі дні заповідали —
Перші прояви прозорої весни.

І на дворі, на просторі
Розгулялися нестримно, дружньо ми:
Всі веселі і бадьорі,
Бо збулися осоружної зими!

Довго-довго проводжаєм
В небі синім журавлині табуни,
Бо за ними, — добре знаєм, —
Прийдуть гарні дні чарівної весни!

Сонце щедрими руками
Килими порозстеляє по землі
Оксамитні, з квіточками...
Бо вже в небі пролетіли журавлі.

О. Кобець

ПРОЛІСКИ

З ліжечок ми встали,
так було цікаво:
що там далі, далі
у ліску за ставом?

Стримувала неня,
кликала по йменнях:
— „Лялю, Лелю, глянь,
де ж в таку рань?"

Ми ж то не зважали,
до ліска край поля —
далі, далі, далі! —
ми побігли в льолях.

Тут ми й заблукали
і просити стали:
— Як ми змерзли в рань!
Сніжечку, розтань!

О. Лятуринська

* Поворот журавлів і лелек із вирію означає в Україні прихід весни.

Т. Сидоренко

ЦЕЗАРЕВА ПОМСТА

Ілюстрації М. Михалевича

Від того часу, як большевики розстріляли батька Ніночки, а маму позбавили роботи та відібрали від неї хату, десятилітня дівчинка пізнала, що таке горе й злидні. Жила вона з матір'ю на краю міста в убогій хатині, яку відступив їм господар не так для прибутку, як з милосердя. Там вони й тужили та сумували — мама, Ніночка і великий пес Цезар.

Хата стояла над яром, у якому був ставок. За яром, на місці зрубаного лісу, були кущі, а далі стояв великий дубовий і грабовий ліс. Добре ще, що мама вміла кравцювати — кому блюзку пошиє, кому спідничку, і заробітками з того вони сяк-так трималися. Але й Ніночка не сиділа без роботи. Почувши якось, що мама турбується, чим вони взимку будуть опалювати хатину, Ніночка взяла мотузок і пішла до лісу. Вірний Цезар пішов разом з нею. Нав'язавши сухого хмизу, Ніночка відложила один сухий патик і промовила до Цезаря:

— А це — для тебе! Треба самому заробляти на хліб!

Цезар був розумний пес і, коли Ніночка з натугою звалила свою в'язанку на плечі, він схопив патика зубами і гордо пішов попереду. Коли спочивала Ніночка, спочивав і Цезар, поклавши патик на землю.

Кожного дня Ніночка з Цезарем ходили до лісу. Купа хмизу коло хатини збільшувалась. Одного разу, спускаючись у яр з в'язанкою хмизу, Ніночка побачила гурт приміських хлопців, що бавилися в м'яча. Хлопці теж її побачили.

— О, йде хазяйка! — глузливо засміявся один з молодших, Петро. — Анумо, хлопці, віднімемо в неї хмиз та вкинемо в ставок!

— Що це ти! — обізвався старший Михайло. — У неї батька розстріляли, а ти хочеш хмиз одняти! Спробуй но зачепити Ніну — побачиш, чи не схопить тебе Цезар за горлянку!..

— Та я що? Я жартую! — виправдувався Петро. Тим часом Михайло підійшов до Ніночки і поважно запитав:

— Паливо заготовляєш?

— На зиму! — відповіла Ніночка. — Тепер погода гарна, а взимку може бути така хуртовина, що й носа з хати не виставиш!

Цезар поклав свій патик, підійшов до Михайла й обнюхав його. Він завжди так робив, коли хотів довідатись, що це за людина. Обнюхавши, він дружньо покрутив хвостом.

— Завтра підеш також по хмиз? — запитав Михайло.

— Піду, бо ще багато треба палива!

— Давай, я піддам тобі на плечі! — промовив Михайло, піднімаючи в'язанку з землі.

Михайло вернувшись до хлопців, дав наказ:

— Завтра кожний мусить прийти сюди з мотузком. Навчу вас нової гри.

***

Другого дня, коли Ніночка верталася з лісу, хлопці йшли слідом за нею. Завважила їх Ніночка аж тоді, як підійшла до своєї хати.

— А куди це ви несете? — запитала здивовано дівчинка, побачивши у них в руках хмиз.

— На купу! — відповів Михайло.

Купа біля хати відразу побільшала на цілий віз.

— Ану, хлопці, гайда ще раз! До вечора ще встигнемо!

Хлопці пішли до лісу ще раз. На поворотній дорозі їх зустріла баба Мотря.

— Що то ви носите хмиз, як бджоли мед? — запитала бабуся.

— Це для Ніночки, в неї батька немає! — відповів Михайло.

— Боже діло робите, дітки! — промовила бабуся. — Хай вас Цариця Небесна нагородить за добре серце!

Підбадьорені хлопці працювали і другий день і третій. Дровами на зиму мама і Ніночка були забезпечені.

Пізно восени дівчинка збирала в лісі гриби. Вертаючись додому, на корчівці* зустріла мисливця з рушницею. Підійшла ближче і затремтіла — це був начальник повітової Чека,** де розстріляли її батька!..

— А що ти тут робиш? — спитав по-московському начальник.

— Гриби збираю! — відповіла перелякана Ніночка.

— Багато назбирала?

— Ось у кошику! — показала Ніночка. Тим часом Цезар підійшов до чекіста, обнюхав його і відійшов, загарчавши сердито — а-р-р-р!

— Сердитий у тебе собака, бачу.

— Ні, він дуже добрий. То ви йому не сподобались.

— Продай мені його!

— О, ні, ні за які гроші! Цезарю ходім! — і Ніночка рвучко рушила додому.

— „Цезар його не любить, — подумала дівчинка, — може відчуває, що він убив мого тата...”

Вона пригадала, що Цезар колись врятував батькові життя, коли на нього кинувся в лісі вовк.

**
*

Одного разу, коли Ніночка мандрувала лісом, із гущака вийшов сусідів син Омелько. Ніночка знала, що його давно немає дома, що він у повстанцях. Большевики вже кілька разів розпитували про нього.

— Ніно, Ніночко! — покликав Омелько. — Ти сама?

— Будь спокійний! Тільки Цезар зо мною.

Омелько підійшов ближче і добув з кишені шматок тонкої білої березової кори. На ній було щось написане.

— Заховай, серце, цю записочку між свої грибки і ввечері занеси до Панаса Калини. Знаєш його!

— Гаразд, занесу.

— Тільки... нікому нічого... — і Омелько поклав собі пальця на губи.

— Знаю!.. — шепнула дівчинка, поклала шматок кори в кошик, привітно всміхнулася і пішла.

З того часу Ніна кілька разів переносила в село Омелькові записочки.

Одного разу Омелько поклав їй у кошик цілий задрукований листок.

— Гляди ж його, мов ока!.. Діло важне!

Ніна мовчки кивнула головою.

Аж одного разу... сталося! Як тільки вийшла вона на узлісся, з-за куща підвелася постать чекіста.

— Знову за грибами?

— Так, за грибами, — ледве прошепотіла Ніночка, побілівши, мов полотно. — Але...

— Часто грибки збираєш! — заговорив чекіст, злорадо всміхаючись. — А давай, я поглянy, скільки назбирала.

— Я... цим разом... нічого не знайшла!.. — скрикнула Ніночка, захищаючи свій кошик. Але чекіст простягнув руку, схопив за кошик і рвонув до себе. З його уст почувся проклін.

— Ах! — крикнула злякано Ніночка і, похитнувшись, упала на землю.

Нараз, мов чорна блискавка майнула в повітрі, і Цезар вагою свого п'ятидесятифунтового тіла кинувся на груди чекіста. Гострими, як ножі, іклами вп'явся в його горлянку. Чекіст повалився на землю, випустивши з рук рушницю. Спочатку хотів боронитись, але Цезар рвав, шматував його, і тільки тоді відступив, коли впевнився, що ця погана людина вже не встане. Коли охолов з люті, побачив Ніночку, що втікала поміж кущами. Покинув чекіста і наздогнав її.

— Ти його задавив? — запитала дівчинка, дрижачи, мов листок на осиці. Але в голосі її не було докору. Вона пригадала собі, що той са-

Володимир Радзикевиг Ілюстрації *Я. Гніздовського*

БІЛОСНІЖКА

Сценічний образ у 5-ти відслонах на казкових мотивах

IV ВІДСЛОНА

Королівська палата

(Кімната, як у 1-ій відслоні. Королева біля дзеркала, прибирається, приглядається)

Королева.

Щиру правду мені, дзеркальце, скажи:
Хто найкращий на все царство, покажи!

Голос дзеркала.

Пані королево, ви найкраща тут,
Нема що казать!
Та живе в хатині з карликами в горах
Краля Білосніжка, мов та ясна зоря,
То вона гарніша є від вас стократ.

Королева. От і одурив мене Доброяр! *(Ходить неспокійна і люта по кімнаті. Стала, думає. Бере пляшину й гребінь, наливає з пляшини на гребінь отрути. Дивиться в дзеркало й говорить):* Завтра, моє дзеркальце, інакше ти мені скажеш. Як устромлю цей затруєний гребінь в волосся, вона більше жити не буде! *(Малює облиггя темною фарбою, вбирає на себе одяг перекупки і знову дивиться в дзеркало).* Не впізнає мене! *(Виходить).*

V ВІДСЛОНА

У хатині карликів

(На одному з ліжок непорушно, вся в білому, лежить Білосніжка. Входять карлики)

1 Карлик. Де ж наша Білосніжка?

(Карлики розглядаються, а побагивши Білосніжку, підбігають до неї)

1 Карлик. Вона непритомна!

2 Карлик. Що сталося?

3 Карлик. Якийсь гребінь у волоссі! *(Виймає гребеня).*

Білосніжка *(розплющує огі, підводиться).* Де це я?

1 Карлик. Що з тобою сталося?

Білосніжка. Вона вже пішла?

2 Карлик. Хто такий?

Білосніжка. Була тут якась жінка, продала мені гребінчик і розчесала мені волосся. Тоді щось зо мною й сталось!..

(Карлики зглядаються один на одного)

5 Карлик. То була королева, твоя мачуха. Вона чесала тебе?

Білосніжка. Чесала — оцим гребінчиком.

6 Карлик. Він, певно, затруєний.

3 Карлик. Якби були не вийняли гребеня, то ти б умерла.

1 Карлик. Білосніжко! Уважай тепер. Ніколи нікого не впускай до хати! Ми тепер відходимо.

3 Карлик. Пам'ятай! Нікого не впускай до хати! *(Карлики виходять. Білосніжка порається в хаті, співаюги пісеньку. Чути стукіт у віконце. За віконцем видно жінку в одягу перекупки).*

Білосніжка. Хто там? Я нікого не впускаю в хату.

Жінка. І мене не впустиш?

Білосніжка. Ні, карлики заборонили.

Жінка. Мені байдуже, бо свої яблука я вже продала. А це одно, що ще залишилося, я тобі подарую.

Білосніжка. Дякую вам, але я нічого не можу брати.

Жінка. Може ти боїшся отрути? Дивись, я розріжу яблуко надвоє. Одну половину з'їм сама, другу ти з'їси. Бачиш, яке воно гарненьке!

мий чекіст замучив її батька і багатьох інших невинних людей. А скільки їх ще могло згинути від його катівських рук?

Чекіста знайшли на другий день. Лікарі докладно його оглянули і ствердили, що смерть настала внаслідок великого крововиливу. Такі рвані рани міг зробити лише хижий звір, правдоподібно вовк.

Ніночка ж таємницю Цезаревої помсти зберігала двадцять років і виявила її аж тоді, як втекла від большевиків на Захід. Навіть мамі призналася не скоро після випадку.

А вірний Цезар закінчив своє життя 1933 року не то від голоду, не то від старости.

* корчівка або корчунок — місце, де вирубано ліс і вирвано-викорчувано з землі пеньки з корінням.

** Чека — скорочене з московського „Чрезвичайна Комісія" — так називалася большевицька поліція в перші роки панування большевиків на Україні. Службовців-поліцистів, що працювали в Чека, називали „чекістами".

Б і л о с н і ж к а *(простягає руку, бере яблуко, кусає і падає додолу).*

Ж і н к а *(дивиться в вікно й злорадо сміється).* Біла, як сніг, рожева, як кров, і брови в неї чорні, як темна нічка... Тепер не врятують тебе твої карлики. *(Зникає. Входять карлики, побагили непритомну Білосніжку, підносять, рятують, одні вбігають, інші вибігають. Метушня. Кладуть Білосніжку на ліжку, стають кругом неї навколішки, плагуть. Входить королевиг).*

К о р о л е в и ч. Яка вона гарна! Яка красуня! Хто вона?

1 К а р л и к. Королівна Білосніжка.

2 К а р л и к. Недобра мачуха її отруїла.

3 К а р л и к. Позаздрила її вроді.

К о р о л е в и ч *(підходить і підіймає за плеге Білосніжку).* Ось кусок яблука випав їй з уст!

1 К а р л и к. Це ним, певно, мачуха отруїла Білосніжку.

Б і л о с н і ж к а *(розплющує огі, побагила королевига).* Ах, Боже, де це я?

К о р о л е в и ч. Серед добрих людей, Білосніжко! Ти мені припала до вподоби! Ходи зо мною до замку мого батька, там ти станеш моєю дружиною. Підеш?

Б і л о с н і ж к а *(дивиться на королевига й дає знак згоди головою).*

К о р о л е в и ч *(до карликів).* А вас, друзі, за те, що були такі добрі для Білосніжки, попрошу всіх на наше весілля.

7 К а р л и к *(вбігає).* Білосніжко, королеву, твою мачуху, зустріло нещастя. Впала з коня на камінь і забилася.

1 К а р л и к. Це — кара за її злочин.

(Карлики уставляються двома рядами до дверей, підносять угору свої ліхтарики і, добувши трубогки, грають веселого марша. Звільна виходять у двері. За ними ступає остання пара, королевиг і Білосніжка).

(Кінець)

ПРИГОДИ СІРКА

I

Ілюстрація М. Бутовича

Біг Сірко. Куди? Байдуже.
Біг собі сюди, туди,
Аж пустився до калюжі,
Щоб хлиснути там води.
Чи була велика спека,
Чи натура вже така,
В кожнім разі ще здалека
Наготовив язика.
І вже добре замахнувся,
Та відскочив, бо жахнувся,
Бо побачив під водою
Щось обросле бородою,
Щось кудлате, щось мохнате,
Щось таке, що не пізнати,
А до того, наче роги,
Догори задерло ноги.

Наш Сірко відважний дуже —
Мить, і скочив у калюжу,
Тицьнув мордою в болото,
Щоб довідатися, що то.
Всю калюжу скаламутив,
Сколотив усе болото,
Не зумів, однак, збагнути,
Що там сталось, що було то.
У багнюці морда вся —
Не Сірко, а порося.

Угадай тепер, читачу,
Що Сірко в калюжі бачив.

С. Риндик

У ЛЯЛЬКОВОМУ ТЕАТРІ

Ілюстрації П. Холодного

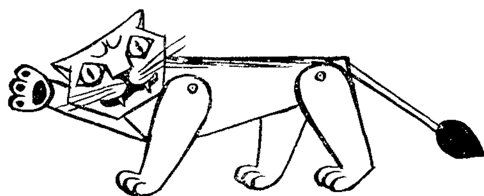
За стінами за білими
У парку є театр.
У тім театрі сіли ми
Собі в передній ряд.

„Увага, увага!
Дивіться, дивіться:
На гору сувора
Виходить тигриця!"

За стінами за білими
У парку є театр.
Від страху пересіли ми
На три ряди назад.

„Увага, увага!
Дивіться, дивіться:
На гору сувора
Виходить левиця!"

За стінами за білими
У парку є театр.
Від страху пересіли ми
Аж на останній ряд.

Тоді сусіда нам сказав:
— Не бійтеся, чого ви?
Тигриці ці, левиці ці —
Це ж звірі паперові.

А щоб живих побачити —
Порадити вам рад:
Підіть на них поглянути
В зоологічний сад.

Леонид Полтава

Авторів і видавців, які бажають, щоб їхні видання для дітей були обговорені у „Веселці", в відділі „Що читати?", просимо надсилати свої твори у двох примірниках на адресу Редакції „Веселки".

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

У МАЛЯРСЬКІЙ СТУДІЇ

Наш читач Микола Лавріненко з Ню Йорку прислав такий допис про своє навчання в малярській студії:

Я — учень малярської студії мистця М. Радиша. Мені дуже цікаво ходити на лекції малювання. Ми малюємо різними фарбами й олівцями. У погідні, теплі дні п. Радиш водить нас до різних парків, музеїв і звіринців, де ми рисуємо або малюємо те, що бачимо кругом нас. У холодні дні вчимося в залі. Учитель розкладає на столі різні предмети, які мусимо нарисувати, або намалювати. Учитель оглядає нашу працю, робить поправки й зауваження, щоб на другий раз ми знали, як правильно малювати. Малюємо також різні картини з власної уяви. В минулому навчальному році наша малярська студія влаштувала дві внставки праць своїх учнів. Перша виставка відбулася на півріччя для батьків, друга наприкінці навчального року для громадянства.

КОЛЯДУЮТЬ ЗІ ЗВІЗДОЮ

Оці маленькі гуцулики — це учні школи українознавства в Ню Порті, в Австралії. Вони йдуть колядувати із звіздою. Під час Різдвяних свят в Австралії немає ані холоду, ані снігу, — панує гарна, тепла, літня погода, хоч це січень.

ЯК ПЕРЕВЕЗТИ?

Юрчик і Наталя з татом і мамою поїхали влітку на прогулянку. Прийшли над річку. Побачили човен, але такий малий, що міг вдержати тільки одну дорослу людину, або двоє дітей. Усі вміли плавати човном та веслувати і захотіли дістатися на другий берег. Як вони це зробили?

(Розв'язати це завдання найкраще при помочі сірників. Один сірник — це буде човен, другий — батько, третій — мати. Четвертий сірник зломимо надвоє — це будуть діти. А річку намалюємо на папері).

„Бібліотека „Веселки" видала свій другий випуск, а саме сценічну картину у трьох відслонах з життя Тараса Шевченка п. н. „Кобзарева гостина". З неї довідаєтеся про велику любов Шевченка до дітей. Автор — Роман Завадович — представив, як то Шевченко під час свого перебування в Києві заприязнився з дітьми, розказував їм казки, брав участь у їх забавах та влаштував їм гостину, а за те діти вшанували поета, вибравши його під час гри на „кошового". Книжечка має 24 сторінки, ноти до пісні „Гей, на Січі . . ." укладу О. Залеського та гарну двокольорову обкладинку роботи Петра Холодного. Ціна книжки 0.50 дол.

Пригадуємо нашим читачам, що перший випуск „Бібліотеки „Веселки" — це історичне оповідання Володнмира Бандурака „Козацька дитина" з ілюстраціями М. Бутовича. Ціна 0.50 дол.

Обидві книжки замовляти:

"SVOBODA", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.

***

У видавництві „Пластова Бібліотека" вийшла збірка віршів Лесі Храпливої „Іскри". Ці вірші постали при багатті й іскрах пластової ватри та новацького вогника, і звідси походить назва збірки. Вірші призначені для пластової молоді, зокрема для наймолодших пластунів-новаків. У своїх поезіях Леся Храплива розказує про життя пластунів, про славні події з недавньоминулого України, про визвольні змагання українського народу.

***

Видавництво „Ластівка" в Австралії під редакцією Д. Чуба видало природничу казку П. Вакуленка п. н. „Весела кукабара" про пробудження весни в австралійському лісі. Читачі цієї казки запізнаються з рослинами, деревами, тваринами й птахами австралійського лісу, як австралійська верба, евкаліпти, кенґуру, опосум, ведмедик, ящірка-ґуана, качконіс, безкрилий птах ему, австралійська сорока та чудний птах кукабара, що вміє сміятися. Книжечка має дванадцять сторінок і стільки ж ілюстрацій, виконаних автором. Книжечка видана дуже дбайливо на гарному папері, кольоровим друком.

ПРИКРАСІМО НАШУ ХАТУ

Кожна селянська хата на Україні була прикрашена образами святих та портретами великих синів України. Образи й портрети висіли один поруч одного вздовж двох стін, а в самому куті — на найпочеснішому місці — навскоси висів звичайно образ Матері Божої або Ісуса Христа і горіла лямпадка.

Оцей гарний звичай прикрашати хату образами святих, портретами Шевченка, Франка, гетьманів і вчених та малюнками мистців-малярів зберігають українці і на чужині. А діти прикрашають стіну над своїм ліжечком образочком Ісуса Христа в оточенні дітей, образочком янгола-хоронителя і іншими, а також вішають портретики: в місяці березні — Шевченка, в травні — Франка, в лютому — Лесі Українки і т. д.

Донедавна бракувало у нас портретів українських письменників, володарів і учених, але тепер є вже видавництво „Мета" в Торонті, в Канаді, яке видає такі портрети. А образи святих були видані в нас і давніше, та й тепер їх можна дістати.

Попросіть, діти, щоб батьки прикрасили вашу кімнатку портретами наших князів і гетьманів, наших великих письменників та учених. А в місяці березні не забудьте повісити в своїй кімнаті портрет Т. Шевченка!

РОЗГАДАЙМО!

1. ЯКИЙ ЦЕ ВІРШ?

Св- - -кр- -н- л-б-т-
Л-б-т- -- в- вр-м- л-т-
В -ст-нн- т-жк- - м-н-т-
З- Н- - Г-сп-д- м-л-т-!

Перепишіть це! Переписуючи, вставте замість рисочок відповідні літери, щоб вийшли зрозумілі слова. Ці слова — це відомий вірш Т. Шевченка. Вивчіть його напам'ять!

***

2. ЗАГАДКОВА КАРТОЧКА

Римоцін
і
Карикилів

Які це місцевості і чим вони славні?

***

3. ЩО ЦЕ?

Залізний ніс, а хвіст вербовий,
У рот їй пальців не кладіть:
У лісі дуб який здоровий,
А як кусне — і той кричить.

Захоче, — здуру зробить шкоду,
А іноді і насмішить:
Устромить ніс свій у колоду,
Хвіст задере і сторч стоїть.

В руках умілих не пустує
І робить все, що слід робить:
Комору, хату вам збудує
І господарство звеселить.

Леонид Глібів

***

4. ЩО ЦЕ?

Ой, дзелень-дзелень-дзелень,
Так по місту цілий день:
Ті встають, а ті сідають,
Ті в віконця виглядають?

5. ХТО Ж ЦЕ?

Плиг-плиг! Скік-скік!
В нього ніжки прудкі,
В нього вушка довгенькі,
В нього хвостик куценький...
Хто ж цей побігайчик?
Це сіренький . . . . . .

Євген Яворівський

***

6. НАЗВИ ДЕРЕВ

У кожному реченні знайдіть назву дерева:

1. Там, на горі, хатина стоїть.
2. Початок речення пишемо з великої букви.
3. Піду бавитися на городі грабельками.
4. В часі війни порито поля гарматами.

***

7. МАГІЧНИЙ КВАДРАТ

— — — — час, коли не їмо скоромного

— — — — ріка на Волині

— — — — влаштовує заручини молодих

— — — — інакше — батько

***

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК

Розв'язки загадок, вміщених у 2-му числі „Веселки" за лютий 1956 р.:

1. ХРЕСТИКІВКА: банк, баша, Таня, глід, глум, араб, арфа. Букви на місці хрестиків дають: б а н д у р а.
2. ХРЕСТИКІВКА: ланя, Іран, сіль, орач, Віра, Афон, плай, Ілля, Случ, нива, Ямпе. Букви на місці хрестиків дають: Лісова Пісня.
3. ЗАГАДКОВІ КАРТОЧКИ: а) Волинь, б) Почаїв.
4. МАГІЧНИЙ КВАДРАТ: мох, око, хор.

***

ВИСЛІД ЛЬОСУВАННЯ ЗА ДОБРІ РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК із 2-го числа „Веселки" за лютий 1956 р. Правильні розв'язки прислали такі діти: Андрусяк Зеновія, Воронка Людмила, Гудь Маруся й Юрко, Дзюбинський Орест, Дозорський Володимир, Ярослав, Єфремов Ірина, Жарська Анна, Климишин Іван, Козак Сяня, Мартинюк Юра, Мисишин Віра, Мосійчук Аскольд, Мостович Аня, Пісецька Леся, Постолюк Ірина, Процюк Маруся, Сененко Леся, Тимків Ярема, Халупа Рома, Хом'як Галина, Якубовський Андрій, Ярош Богдан, Ґеник-Березовський Степан.

У виказі правильних розв'язок за січень пропущено прізвище Мисишин Віри.

У висліді льосування нагороду отримали: Мартинюк Юра, Сененко Леся, Якубовський Андрій.

На нагороду призначено сценічну картину Романа Завадовича п. н. „Кобзарева гостина".

***

Розв'язки загадок, вміщених у березневому числі „Веселки", присилати до кінця березня ц. р. Хто правильно розв'яже всі загадки — візьме участь у льосуванні нагород. Список учасників льосування й виграних нагород вмістимо в числі „Веселки" за квітень ц. р.

НАША ПОШТА

Наші Читачі й Прихильники — Роман та Володимир Мудрик і Віктор Біленко — пишуть:

Ми задумали колядувати на наш журнал „Веселку" і наколядували шість долярів, які висилаємо на пресовий фонд. Ми дуже любимо „Веселку" і з нетерпеливістю чекаємо на її прихід.

Маруся і Юрко Гудь надіслали такого листа:

Кожного разу читаємо пильно „Веселку" і відгадуємо загадки. Нам дуже сподобався віршик „Найкраща іграшка". Він промовив нам до серця, і тому посилаємо на пресовий фонд „Веселки" два доляри.

Відновідь Редакції:

Дорогі діти! Бачимо, що „Веселка" справді припала Вам до вподоби, коли Ви не тільки пильно читаєте її, але й власним трудом здобуваєте гріш, щоб прислати даток на пресовий фонд свого дитячого журналу. Так само складаємо подяку Юрі Мартинюкові, що прислав на пресовий фонд два доляри. Щоб і інші діти пішли Вашим слідом, вміщуємо ще раз віршик „Найкраща іграшка", що так зворушив серця Марусі й Юрка Гудь.

***

НАЙКРАЩА ІГРАШКА

Дома в кожнім закапелку
Маю іграшок багато,
Та дістану де „Веселку" —
От тоді у мене свято!

Всякі там казки, пригоди,
Вірші, загадки, картини
І цікавий світ природи —
Втіха, радість для дитини.

Не забудьте ж, любі тату,
Зараз вислати доплату
До щоденника „Свободи",
Де „Веселка" ця виходить!

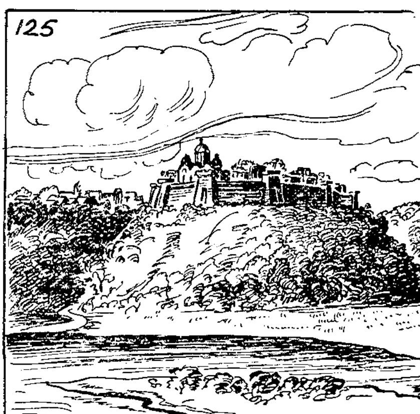
Бо „Веселка" звеселяє,
Бо „Веселка" нас навчає,
І несе між наші стіни
Подих вітру з України.

„ВЕСЕЛКА", ілюстрований журнал для української дітвори, щомісячний додаток до щоденника „Свобода". Виходить на початку кожного місяця. Адреса Редакції й Адміністрації: „SVOBODA", P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J. Редаґує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Редакція застерігає собі право виправляти матеріяли. Передруки нових творів і репродукції ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакційної Колеґії. Заголовок і розділові заставки роботи П. Холодного і М. Бутовича.

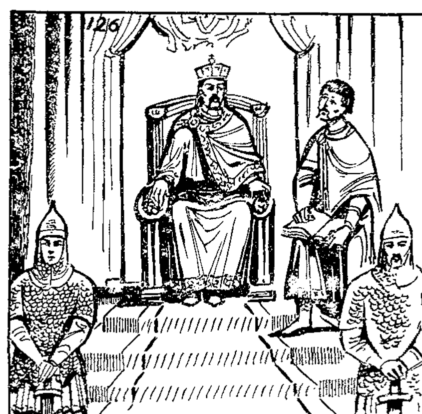
Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: М. ЛЕВИЦЬКИЙ*

VII ЧАСТИНА:
ЗМІЇВ ВАЛ

Красується княжий Київ на всю Україну.

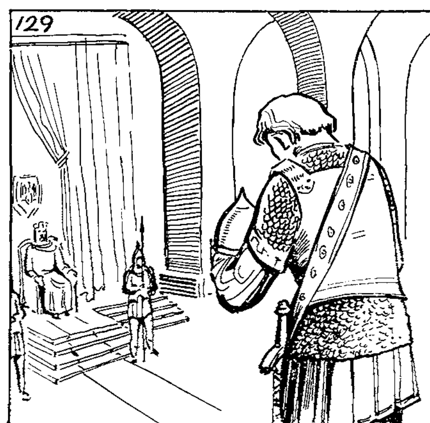
Сидить князь Володимир на високому престолі, суди судить, державою управляє.

А в столиці залізне військо, батьківщини горда оборона.

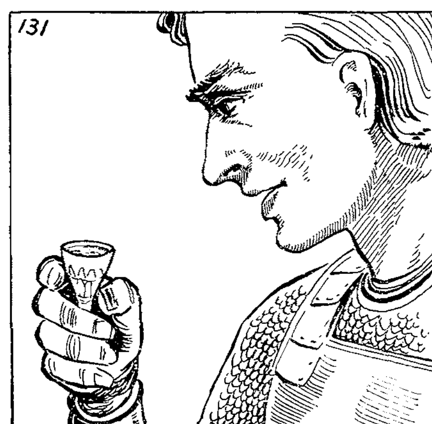
„Вітай, Києве, землі моєї рідної столице!”

„Я, Богута-Багатир, прошу тебе, князю: прийми мене на лицарську службу”.

„Приймаю тебе, юний лицарю. Думаю, що не осоромиш землі рідної”.

І на знак, що Богута княжим воєм зробився, князь звелів подати йому чару зеленого вина.

А мале печеніженя на пригородді в баби Пугачихи росте-виховується.

(Продовження буде)